

Szőnyi István (1894-1960)

Kerthelységben, 1930-as évek első fele

Olaj, tempera, vászon, 66x82 cm

Jelezve jobbra lent: Szőnyi I.

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft/22 449 EUR

Vaszary János: Kávéház a pesti korzón (Vigadó Kioszk), 1926 körül, magántulajdon

Zebegény és Budapest

Szőnyi István számára döntő jelentőségű volt 1924-ben kötött házassága Bartóky József– nyugalmazott államtitkár, akit számos tanító jellegű állatmese írójaként ismerünk – leányával, Melindával. A fiatalok Zebegénybe költöztek, a Bartóky- család tornácos-verandás nyaralójába, mely az 1920-as évek második felében állandó otthonukká vált. A környék atmoszférája, festőisége szinte rabul ejtette a művészt, a zebegényi táj, a falusi életforma, az emberek mindennapjai váltak képei legfontosabb témájává. A Szőnyi-család az 1930-as évek elején azonban visszaköltözött a fővárosba, hiszen Zsuzsa leányuk Budapesten kezdte meg alsófokú tanulmányait. A művész a Baross utcában rendezte be lakását és műtermét, illetve szabadiskoláját, a nyári hónapokat azonban újra és újra családjával együtt kedves falujában, Zebegényben töltötte. A Dunakanyarban készített vázlatok és tanulmányok alapján készítette el újabb kompozícióit, köztük a kertben vagy a falusi ház tornácán elhelyezett asztal körül családjának tagjait vagy a ház kedves vendégeit. A lüktető, forgalmas város motívumai a legritkább esetben kötötték le Szőnyi figyelmét, a valódi urbánus festőkkel, Vaszary Jánossal, vagy Márffy Ödönnel szemben csupán néhány alkotását ihlette meg a nagyvárosi környezet.

Olaj- és/vagy temperafestés

A római ösztöndíjas esztendők alatt technikai kísérleteket folytató Patkó Károly és az őt követő Aba-Novák Vilmos kezdeményezését is figyelemmel kísérve Szőnyi 1931-32 körül próbálta ki először a tojástemperát festményein. Ebben a periódusban még párhuzamosan használta az olajfestéket és a temperát – ezzel a vegyes technikával készült *Kerthelyiségben* című alkotása is –, a teljes körű áttérésre 1930-as évek közepén került sor. A művész egyre világosabbá váló koloritjának, melyet az 1920-as évek végén az olajfesték áttetsző, vékonyabb alkalmazásával ért el, jobban megfelelt a könnyedebb, tompább hatású temperafesték. Az új anyag időállóságát, a színek világító erejének és tűzének megtartását a gondos, kézműves jellegű, sajátkezű előkészítés garantálta. A festék mellett fokozatosan az eszközök is kicse-

rélődtek, hiszen az ecsetet egyre inkább felváltotta, majd szinte teljesen kiszorította a festőkés alkalmazása. A késsel egymásra kent felületek, illetve azok visszakaparása során az alsó rétegek előbukkanása együttesen igen gazdag, érzékenyen "mintázott", izgalmas faktúrát eredményeztek az 1930-as évek folyamán készült alkotások egész sorozatán.

Urbánus képek – Kerthelységben

Szőnyi szűkebb környezetéről festett, bensőséges képei mellett viszonylag kevés számú, szorosan a fővároshoz kapcsolható alkotást ismerünk. Ezek közül talán a legjelentősebbek a *Lépcsőház* (olaj, vászon, 115x70 cm, 1936, magántulajdon), valamint a művész által is igen fontosnak tartott, sokat reprodukált *Esernyők* (olaj, vászon, 130x85 cm, 1939, Magyar Nemzeti Galéria), mely egykor a Fruchter-gyűjtemény kiemelkedő darabja volt. *Kerthelyiségben* című festményének nem találjuk nyomát az utóbbi ötven esztendő kiállítási katalógusaiban, a festőről szóló monográfiákban, kiadványokban. Hosszú, több évtizedes lappangás után találkozhat vele újra a szakmai- és nagyközönség egyaránt a Mú-Terem Galéria aukciós kiállításán. Az életmű egyik igen érdekes, egyelőre közvetlen analógia nélküli darabjának témája egy budapesti vagy város közeli vendéglő kerthelyisége, lampionos kivilágítással, a fák lombjai és a kihúzott napernyő alatt, fonott székekben, divatos öltözetben üldögélő, beszélgető – a zebegényi képeket felidéző "tereferélő" – figurák csoportjaival. A kompozíció alapját képezik a dekoratív részletek: a fonott székek kartámláinak vörös hullámvonalai, a figurák ritmikusan elrendezett csoportjai és az élénk sárga csíkos napernyő, mindezeket a motívumokat a lampinos lámpák szinte nappali fényhatása foglalja keretbe. Budapesti tartózkodása alatt maga Szőnyi is gyakori vendége volt a művészek által látogatott kávéházaknak (Gresham), vagy kisvendéglőknek (Vén Diófa). Talán egy baráti vacsora, kellemes beszélgetés alkalmával készíthetett rögtönzött vázlatokat, melyek alapjául szolgáltak *Kerthelyiségben* című, különleges hangulatú festményének.

Márffy Ödön: *Kerthelyiségben*, 1930 körül, magántulajdon

Zsákovics Ferenc

